

Πόσο μας απειλεί ο κορωνοϊός;

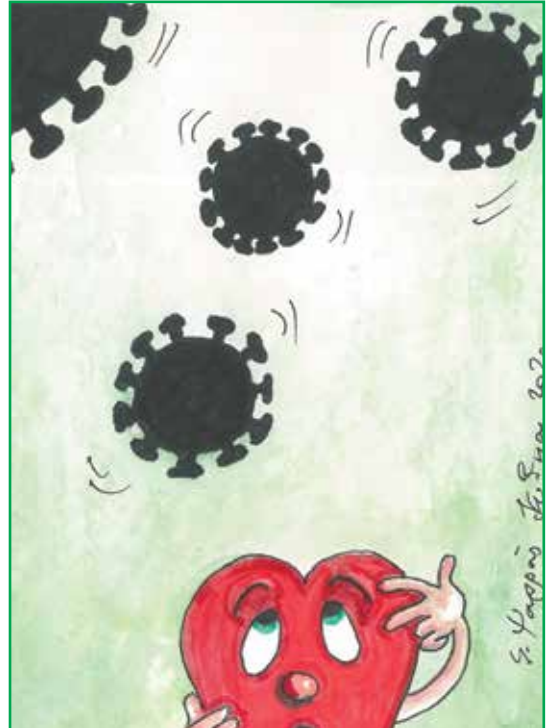
Βασίλης Σπανός

Επεμβατικός Καρδιολόγος, Διευθυντής Αιμοδυναμικού Εργαστηρίου
Ιατρικού Κέντρου Αμαρουσίου

Παρόλο που αυτό το κείμενο γράφεται κατά την πολύ αρχική φάση εμφάνισης κρουσμάτων COVID19 (COronaVirusDisease2019) στην ελληνική επικράτεια, οι απειλές από την εξάπλωση του ιού έχουν καταστεί προφανείς: (1) αυξημένες αναχωρήσεις από τις ομάδες υψηλού κινδύνου και τους υπερήλικες, (2) αδυναμία των υγειονομικών δομών της χώρας, αλλά και των λειτουργών της υγείας, να ανταποκριθούν στην πρόκληση και (3) διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης. Η επιτυχία στην αντιμετώπιση της τρίτης απειλής είναι η πιο σημαντική, επειδή αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχή αντιμετώπιση των δύο πρώτων.

Φαίνεται πως τα συμπτώματα από τον COVID19 είναι συχνά ήπια, με ένα μικρό ποσοστό να χρειάζεται νοσηλεία, κάποτε όμως σε μονάδες εντατικής θεραπείας, από όπου προκύπτουν και οι *αναχωρήσεις ασθενών*. Η θνητότητα (ποσοστό των αναχωρήσεων) υπολογίζεται σήμερα από 0,2 έως 2%, αλλά όταν διαβάσετε αυτές τις γραμμές θα είμαστε σε θέση να την καθορίσουμε με ακρίβεια, έχοντας αξιόπιστα στοιχεία για τον παρανομαστή του κλάσματος (το σύνολο των νοσούντων από COVID19). Φαίνεται, πάντως, πως οι αναχωρήσεις προκύπτουν σε όσους πάσχουν ήδη από κάποιο νόσημα και αφορούν, σχεδόν πάντα, σε υπερήλικες. Τα στοιχεία που έχουμε στη διάθεση μας, την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, προέρχονται από τη γειτονική Ιταλία, όπου η κατανομή των ασθενών που έχασαν τη μάχη ανά ηλικιακή ομάδα είναι εντυπωσιακή: τα 2/3 αφορούν στις ηλικίες 70 έως 90 ετών (32,5% 70 με 79 και 42% 80 με 89 ετών), το 15% αφορά ασθενείς άνω των 90 ετών, το 8,5% ασθενείς 60 έως 69 ετών και λιγότερο από 3% ασθενείς 50 έως 59 ετών. Στο βαθμό που αυτή η σχεδόν αποκλειστική «προτίμηση» του COVID19 για τους υπερήλικες επιβεβαιωθεί και από τα δεδομένα σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, δείχνει έναν ξεκάθαρο στόχο στην προστασία συγκεκριμένης μερίδας του πληθυσμού. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με ακόμα μεγαλύτερη προφύλαξη, τόσο ασθενών με χαμηλή ανοσία και καρδιοαναπνευστικές παθήσεις (ομάδες υψηλού κινδύνου), όσο και των υπερηλίκων, οι οποίοι πρέπει να έχουν απόλυτη προτεραιότητα στην αναζήτηση ιατρικής φροντίδας. Οι υπόλοιποι, στη μεγάλη τους πλειοψηφία, θα νοσήσουν χωρίς δραματικά επακόλουθα και καλό θα είναι να μην απευθυνθούν καν σε νοσοκομείο.

Η σύσταση σε όσους έχουν γριπώδη συνδρομή, πιθανότατα από COVID19, να μην απευθυνθούν σε νοσοκομειακές δομές είναι μεγάλης σημασίας, αν θέλουμε *το υγειονομικό σύστημα να μπορέσει να ανταπεξέλθει* στον όγκο των ασθενών που θα χρειαστούν νοσηλεία. Ο τελευταίος θα είναι

σιγουρότατα αυξημένος, πιθανόν σε βαθμό αδυναμίας του υγειονομικού συστήματος και των λειτουργών της υγείας να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των ασθενών. Οι ιδιότες λειτουργοί υγείας μπορούν να βοηθήσουν πολύ τα νοσοκομεία μας, στο βαθμό που αντιμετωπίζουν ασθενείς στο σπίτι, και το φορτίο θα μειωθεί εντυπωσιακά αν προφυλάξουμε υπερήλικες και ομάδες υψηλού κινδύνου, αυτούς δηλαδή που πιθανότατα θα χρειαστούν νοσηλεία. Κρίσιμη παράμετρος, ώστε να αντέξει το σύστημα υγείας της χώρας, είναι η διασπορά των αναπνευστικών κρουσμάτων σε μεγάλο χρονικό διάστημα, ώστε και καλύτερη προετοιμασία να υπάρξει και να μειωθεί το φορτίο στις υγειονομικές δομές κάθε δεδομένη χρονική στιγμή. Φαίνεται πως έχει υπάρξει προετοιμασία της πολιτείας όσον αφορά στη διάθεση κλινών, ιδίως σε μονάδες εντατικής θεραπείας. Εύχομαι μόνο, την ώρα που διαβάσετε αυτό το κείμενο, η πίεση στο σύστημα υγείας να μην έχει αποδειχθεί δυσβάσταχτη. Η συμπεριφορά όλων μας, ασθενών, πολιτών και του συνόλου του υγειονομικού προσωπικού, συνεπικουρούντων των σχεδιασμών της πολιτείας, είναι κρίσιμη παράμετρος στη στήριξη των υγειονομικών

δομών που θα δεχθούν πολύ μεγάλο βάρος.

Ελπίζω, κυρίως, πως όταν διαβάσετε αυτές τις γραμμές θα έχουμε ωριμάσει ως πολίτες και θα επιδεικνύουμε αυξημένη *αλληλεγγύη προς συμπολίτες μας* που έχουν περισσότερη ανάγκη από εμάς, *λιγότερο φόβο* (έως πανικό) και *περισσότερη υπευθυνότητα*. Ο φόβος δεν δικαιολογείται σε ατομικό επίπεδο για τη μεγάλη πλειοψηφία του πληθυσμού. Οι ενέργειες μας πρέπει να έχουν ως κίνητρο την προστασία αυτών που πραγματικά κινδυνεύουν τα μέγιστα από τον COVID19, δηλαδή τους υπερήλικες και τους ήδη ασθενείς, καθώς και το υγειονομικό σύστημα (ΕΣΥ και ιδιωτικός τομέας υγείας). Το τελευταίο κινδυνεύει να αποδειχθεί κατώτερο των αναγκών της χώρας σε αυτήν την περίοδο και, αν συμβεί αυτό, οι αναχωρήσεις της εύαλπτης μερίδας του πληθυσμού θα αυξηθούν και δεν αποκλείεται να επικρατήσει γενικότερο χάος, με διασπορά πανικού.

Αφού καταλάβουμε πως *ο ατομικός κίνδυνος είναι μικρός* θα πρέπει να διαφυλάξουμε όσους κινδυνεύουν περισσότερο, επιδεικνύοντας αίσθημα κοινωνικής ευθύνης και αλληλεγγύης. Να μην εξαντλούμε, για παράδειγμα, το απόθεμα σε μάσκες, που είναι απαραίτητες μόνο σε όσους πάσχουν από γριππώδη συνδρομή ή και μια απλή ίωση. Όσοι πάσχουν από γριππώδη συνδρομή, καλό είναι να κάθονται σπίτι τους και να χρησιμοποιούν τη μάσκα κατά την αποδρομή της, αν χρειαστεί να κυκλοφορήσουν. Να ακολουθούμε τους περιορισμούς που αποφασίζονται για την προστασία του κοινωνικού συνόλου, ακόμα και αν μας χαλάνε τα σχέδια για καρναβαλική διασκέδαση. Όχι επειδή κινδυνεύουμε εμείς προσωπικά από τον ιό, αλλά για να αποφύγουμε την ταυτόχρονη μετάδοσή του σε μεγάλα τμήματα του πληθυσμού, που θα δοκιμάσει τις υγειονομικές δομές και θα κοστίσει ζωές συμπολιτών μας, που έχουν την ατυχία να είναι υπερήλικες. Να μην στιγματίζουμε τα κρούσματα, εξειδίκευση των τηλεοπτικών καναλιών, γιατί εκτός από παραλογισμός είναι και μια σίγουρη μέθοδος ανεπιτυχούς αντιμετώπισης. Ο *στιγματισμός* σίγουρα θα έχει εκλείψει τώρα που διαβάσετε αυτές τις γραμμές, αφού η διασπορά του COVID19 θα είναι πλέον μεγάλη. Αναρωτιέμαι, όμως, πόσο θα έχει επιδεινωθεί η άλλη εξειδίκευση των τηλεοπτικών καναλιών: η κατατρομοκράτηση, οι ρυθμοί ειδήσεων ωσάν να αφορούν σε πολεμικά ανακοινωθέντα! Αυτή η *τρομολαγνεία*, αποδοτική σε νούμερα τηλεθέασης, είναι ο χειρότερος σύμβουλος, επειδή

ενεργοποιεί το βασικό ένστικτο αυτοσυντήρησης, έμφυτο σε κάθε άνθρωπο, με αποτέλεσμα υπερβολικές αντιδράσεις για τη διαφύλαξη της προσωπικής τους ακεραιότητας, αναντίστοιχες του πραγματικού ατομικού κινδύνου. Οι αντιδράσεις φόβου είναι ατελέσφορες (φοράω μάσκα παντού και νομίζω πως είμαι ασφαλής, ενώ ταυτόχρονα τη στερώ από όσους πρέπει να την φορούν για να με προστατεύσουν), ενώ ταυτόχρονα κοστίζουν ακριβιά σε όσους κυρίως κινδυνεύουν και χρειάζονται δομές που χρησιμοποιούμε κατά κόρον οι υπόλοιποι, λόγω του φόβου μας.

Είναι περισσότερο από ποτέ απαραίτητο να λειτουργήσουμε ως κοινωνία και όχι ατομικά. Η συλλογικότητα, η αλληλεγγύη και το αίσθημα του γενικού καλού πρέπει να πρωτανεύσουν στους καιρούς του COVID19, με ταυτόχρονο σεβασμό όμως στην *ατομική ελευθερία του κάθε ατόμου*. Η ισορροπία ανάμεσα στα δύο ποτέ δεν ήταν εύκολη, τουλάχιστον για φιλελεύθερες δημοκρατίες όπως η δική μας, γιατί στην Κίνα, για παράδειγμα, δεν υφίσταται θέμα ατομικών δικαιωμάτων, άρα ούτε σχετικά διλλήματα. Η δική μας, όμως, κοινωνία οφείλει να σέβεται τα ατομικά δικαιώματα και να παρεμβαίνει μόνο όταν πλήττονται κατάφορα βασικά δικαιώματα των υπολοίπων πολιτών.

Γι' αυτό άλλωστε οι περιορισμοί στο δικαίωμα κίνησης και συνάθροισης δεν επιβάλλονται διαροπάλου, αλλά μετά από πολλή σκέψη και συχνά υπό μορφή σύστασης. Η ατομική συμμόρφωση εναπόκειται στο αίσθημα κοινωνικής ευθύνης των πολιτών, εκτός από περιπτώσεις στις οποίες το κόστος μη συμμόρφωσης κρίνεται καταστροφικό για το κοινωνικό σύνολο.

Γι' αυτό επίσης πρακτικές που συνδέονται με τα προσωπικά πιστεύω του καθενός, όπως το ζήτημα της Θείας Κοινωνίας, δεν είναι εύκολα διαχειρίσιμες. Η οργανωμένη πολιτεία δικαιούται να παρέμβει απαγορευτικά, όταν έχουμε ιατρικές μελέτες που αποδεικνύουν πως η πρακτική της Θείας Κοινωνίας επιταχύνει την εξάπλωση του COVID19. Σε μελέτες που αφορούν σε παλαιότερες επιδημίες από άλλους ιούς δεν τεκμηριώθηκε ο σχετικός κίνδυνος. Σε κάθε περίπτωση πάντως ο κορωνοϊός μεταδίδεται με το σάλιο. Η δε συνάθροιση υπερήλικων στο εκκλησίασμα, που αποδεδειγμένα αυξάνει τη διασπορά και μάλιστα σε ευπαθείς ομάδες, καλό είναι να αποφευχθεί. Όπως φαντάζομαι και ελπίζω πως συμβαίνει όταν θα διαβάσετε αυτές τις γραμμές. ☺